

Spreekbeurt over het ontstaan van geld

Onze voorouders hadden geen geld. Als ze iets nodig hadden, ruilden ze dat. Dit heet ruilhandel. De bakker ruilde brood bij de slager voor vlees enz. Op een dag wilde iemand weten wat er aan de andere kant van de berg, de oceaan of de horizon was. Daarna wilden steeds meer mensen dat weten. De grootste avonturiers trokken er op uit. Zij namen allerlei voorwerpen mee. Voorwerpen die ze zelf hadden gemaakt of vruchten die te vinden waren op de plek waar ze leefden. Ze ontdekten dat de wereld heel anders kon zijn dan op de plaats waar ze leefden. De mensen moesten zich goed voorbereiden op deze verre reizen, want reizen was erg gevaarlijk omdat er op het land veel roversbenden waren en op zee veel piratenboten. Als ze op hun bestemming aankwamen ruilden ze de voorwerpen die ze van thuis hadden meegenomen en ze namen de voorwerpen mee die ze thuis niet hadden. Door al die nieuwe en onbekende voorwerpen veranderden de mensen. Na een poosje wilden ze opnieuw de wijde wereld in en zo werd er steeds meer geruild. De vroegste sporen van ruilhandel zijn 4500 jaar oud. Die eerste ruilhandel werd onder andere ook betaald met vee, maïs of zout. Later gebruikte men voorwerpen die gemakkelijk mee te nemen waren, armbanden, messen of mooie schelpen. Wanneer onze voorouders het met elkaar eens waren over de waarde van de voorwerpen die zij wilden ruilen, was iedereen tevreden. Als ze het niet eens waren, ontstonden er ruzies, soms zelfs oorlogen.

Om het ruilen makkelijker te maken en om minder gevaar te lopen op hun lange reizen, namen ze kleine stukjes goud en zilver mee. Dat was handig. Goud en zilver waren er niet zoveel en een klein beetje ervan heeft al een grote waarde. Je hoefde er dus weinig van mee te nemen om toch veel te kunnen kopen. Het onhandige van die stukjes goud en zilver was wel dat je ze steeds moest wegen, want een zak maïs kostte bijvoorbeeld 10 gram goud. Daarom begonnen de mensen munten te maken. Ze maakten ze altijd precies even zwaar zodat je er gemakkelijk mee kon rekenen. Gouden en zilveren munten waren precies hun gewicht in goud en zilver waard. Een gouden tientje was dus gemaakt van 10 gulden aan goud. Zou je de munt omsmelten tot een klompje goud, dan nog bleef hij 10 gulden waard. Sommige slimmerds schaafden rondom de munt een randje weg. Met het goud en zilver dat ze zo verzamelden, konden ze nieuwe munten maken. De oude munten werden daardoor minder waard. Je kon het niet meteen zien, maar als je ze woog kwam je daarachter. Om dat te voorkomen, kregen de randen van de munten ribbeltjes. Ook werd er wel een tekst op gezet. Als de ribbeltjes of de tekst ontbrak, was er dus met de munt geknoeid. Op Antilliaanse guldens staat God zij met ons. Tegenwoordig zijn de munten van nikkel, maar tot 1969 werden de oude guldens en rijksdaalders (2 gulden 50 cent) nog van zilver gemaakt de tekst God zij met ons was toen nog steeds bedoeld om zilverschrappers tegen te houden. Het teken voor de gulden is NAf. Dit staat voor Nederlands Antilliaanse florijn. Het woord florijn komt van het Italiaanse florinus. Deze munt werd door de stad Florence gemaakt en de gulden werd naar dit voorbeeld geslagen.

Het ontstaan van het bankbiljet

Er werden eerst munten gemaakt van goud, zilver en van andere metalen. Later kwamen er ook papieren bankbiljetten bij. Dat ging zo. Lange tijd gingen de handelaren met grote zakken met munten op stap. Dat was nogal onhandig en ook gevaarlijk. In de Middeleeuwen (ca. 12e tot 15e eeuw) gingen handelsreizigers daarom anders betalen. De kooplieden gaven hun gouden en zilveren munten in bewaring bij de goudsmid. Als de koopman een verkoper moest betalen, gaf hij hem een brief waarin stond dat deze verkoper, die met zijn naam werd genoemd, zijn geld kon ophalen bij de goudsmid. Een dergelijk brief werd een geldwissel genoemd. Boeven hadden daar niets aan, want hun naam stond er niet op.

Het kon natuurlijk gebeuren dat een koopman maar doorging met geldwissels uitschrijven zonder dat hij daar voor genoeg munten had. Als de ontvangers dan naar de goudsmid gingen, bleek het geld allang op te zijn. Daarom ging de smid zelf wissels uitschrijven. Aan iemand die goud kwam brengen gaven ze briefjes mee die evenveel waard waren als het ingeleverde goud. De koopman kon dan met de briefjes betalen en de verkoper kon ze dan weer ruilen voor goud bij de smid.

Op de goudsmidbriefjes hoefde geen naam ingevuld te worden. Iedereen die een dergelijk briefje inleverde bij de smid kreeg in ruil goud. Op het briefje stond bijvoorbeeld: Goudsmid Jansen betaalt 'aan toonder' (degene die het briefje liet zien) 10 goudstukken. Zulke 'brieven aan toonder' waren handiger dan de wissels. Iemand die zo'n briefje kreeg hoefde daar niet altijd mee naar de smid. Hij kon met het briefje zelf ook weer iemand betalen. Iedereen nam het briefje aan omdat hij wist dat hij er, als hij wilde, echt goud voor kon krijgen bij de smid.

De goudsmid moest steeds meer goud bewaren en langzamerhand werd hij bankier. De briefjes die hij uitgaf werden bankbiljetten. Zulke biljetten waren gemakkelijk na te maken, want niet iedereen kende de smid/bank. Soms waren er zelfs briefjes uit het buitenland. Daarom ging de regering zich ermee bemoeien. Er kwam een wet, waarin stond dat er maar 1 bank mocht zijn die bankbiljetten kon uitgeven. Die ene centrale bank kocht het goud van alle smeden, die in ruil daarvoor bankbiljetten kregen. Zo waren alle bankbiljetten in het gehele land hetzelfde. En iedereen wist dat hij, als hij wilde, bij de ene centrale bank een vaste hoeveelheid goud voor een dergelijk biljet terug kon krijgen.

De eerste centrale bank ter wereld was de Riksbank in Zweden. Die werd in 1668 opgericht. De centrale bank van de Nederlandse Antillen is opgericht in 1828 en is de oudste centrale bank van het Westelijk halfrond en sinds de introductie van de euro, waardoor de meeste Europese centrale banken samen zijn gegaan in de Europese Centrale Bank, de langst functionerende centrale bank ter wereld.

Nadat er met munten werd geknoeid, zijn er natuurlijk ook weer mensen die proberen valse bankbiljetten te maken. Hoe? Door te zorgen dat de nagemaakte bankbiljetten zo goed mogelijk lijken op de echte. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Door allerlei technische snufjes zijn bankbiljetten beveiligd tegen namaak. Het kost veel tijd en echt geld om die

beveiligingen na te maken. Je zou het kunnen doen met een kleurenkopieermachine of een echte drukpers. Ook is het te proberen met een computer en een kleurenprinter. Die valse biljetten worden meestal snel ontdekt want in de biljetten staan allerlei echtheidsdingetjes, die bijvoorbeeld onder een blauwe lamp zichtbaar zijn. Daarom hebben kassa's soms zo'n blauwe lamp om te kijken of het geld echt is. Het namaken van munten komt weinig voor. Dat is veel duurder om te maken dan wat men er mee kan verdienen.